

NOVES APORTACIONS AL CONEIXEMENT FLORÍSTIC DE L'EMPORDÀ-II

J. Font¹, L. Vilar², S. Watt³, J. Gestí¹ i X. Viñas²

1. Institut d'Ecologia Aquàtica. Universitat de Girona. Pl. Hospital, 6. 17071 Girona.
2. Departament de Ciències Ambientals. Universitat de Girona. Pl. Hospital, 6. 17071 Girona.
3. Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. El Cortalet. 17486 Castelló d'Empúries.

RESUM

Es recullen diverses novetats florístiques per al catàleg de plantes vasculares de l'Alt i el Baix Empordà, i es donen noves localitats i anotacions sobre la distribució i presència d'alguns tàxons singulars. *Anthemis maritima* i *Ceratophyllum submersum* s'indiquen per primera vegada a Catalunya.

RESUMEN

Se dan a conocer diversas novedades florísticas para el catálogo de plantas vasculares del Empordà (provincia de Girona), así como nuevas localidades y anotaciones sobre la distribución y presencia de algunos taxones singulares. *Anthemis maritima* y *Ceratophyllum submersum* se indican por primera vez en Cataluña.

ABSTRACT

New records of some vascular plants in the Empordà (NE of Iberian Peninsula) are given. Some of them are new for this area. We make several annotations about chorology of these taxa. *Anthemis maritima* and *Ceratophyllum submersum* are indicated for the first time in Catalonia.

Keywords: Chorology, Cormophyta, Eastern Pyrennes, Empordà, Floristics.

INTRODUCCIÓ

L'Empordà és una regió extensa i diversa que presenta una gran riquesa florística, tal com es posa de manifest en els treballs de BLANCHÉ *et al.* (1984), BOU (1984), FRANQUESA (1995), MALAGARRIGA (1976, 1978). En aquest treball es fan addicions i anotacions al coneixement florístic de la regió, destacant les troballes de plantes higròfiles procedents de les basses de l'Albera i dels Aiguamolls de l'Empordà, que completen les publicades anteriorment a FONT *et al.* (1994, 1996), i VILAR *et al.* (1994).

Els plecs corresponents a totes aquestes plantes són dipositats a l'Herbari de la Universitat de Girona (HGI). Les localitats es donen partint de la quadrícula del reticle UTM de 1 x 1 km pertanyent a la zona 31T.

Ophioglossum azoricum C. Presl. – Sant Climent Sescebes, prop del puig Castellar, als marges d'una bassa temporal (DG 99, 350 m). Considerat sota aquest binomen o com a *Ophioglossum vulgatum* subsp. *ambiguum* (Cosson et Germ.) E.F. Warburg, la presència d'aquest pteridòfit a la península Ibèrica ha estat dubtosa fins fa pocs anys (LÓPEZ, 1982). La localitat altempordanesa s'afegeix a les troballes recents d'aquest tàxon a les terres catalanes (ORCA, 1991: mapa 127, CARRERAS, 1984: 178). En aquesta mateixa quadrícula, DG 99, també hi són presents *Ophioglossum lusitanicum* L. (HGI 7758 i 7978) i *O. vulgatum* L. (HGI 7047 i 7104).

DG 9796: Espolla, prop del puig Castellar; 15.03.95; leg. Font i Vilar, HGI 9307

Ceratophyllum submersum L. – Rabós, a les basses de Delfià, (EG 08, 75 m). Higròfit molt rar al Principat, indicat diverses vegades al territori ruscínic tot i que la seva presència no havia estat plenament confirmada (BOLOS i VIGO, 1984; BOLOS et al., 1990: 122; ORCA, 1994: mapa 569). Les referències més antigues a l'Alt Empordà es troben recollides a CADEVALL (vol. II: 353) i corresponen a Vayreda i al mateix Cadevall, que l'indiquen de Baseia (Siurana) i de Castelló d'Empúries, respectivament. Però els exemplars de l'únic plec dipositat a l'Institut Botànic corresponent a aquestes localitats contenen *C. demersum* (BC 61588). Posteriorment, al principi dels anys vuitanta, MARGALEF-MIR (1981: 17) l'assenyalà dels estanys de Vilaüt i FARRÀS & VELASCO (1994: 180) l'herboritzaren, en un rabeig del Fluvià, prop de Sant Pere Pescador. D'aquesta darrera indicació n'existeixen, efectivament, dos plecs a l'herbari personal d'A. Farràs (BCC) amb exemplars procedents de l'estany Tec (Castelló d'Empúries) i del riu Fluvià (Sant Pere Pescador).

EG 0289: Rabós, a les basses de Delfià, 19.11.95; leg. Font, HGI 2530

EG 08: Castelló d'Empúries, a l'estany Tec; 12.07.84; leg. Casasayas i Farràs; Herb. pers. A.Farràs (BCC)

EG 07: Sant Pere Pescador, al riu Fluvià; 11.06.81; leg. Farràs; Herb. pers. A.Farràs (BCC)

Hydrocotyle vulgaris L. – Hidròfit recollit a Espolla, a la font de la Verna (DG 99, 300 m). Aquest tàxon havia estat indicat anteriorment del territori ruscínic, concretament del Baix Empordà (PERICOT dins BC) i també del Vallespir, de Sureda (GAUTIER dins CADEVALL, vol. III: 386) i Argelers (LAPEYROUSE dins CADEVALL, vol. III: 386). Es tracta d'una espècie d'aiguamolls i jonqueres litorals d'aigua dolça, però en aquesta localitat de l'Albera creix també en mollals de fonts, entremig d'un creixenar trepitjat pel bestiar.

DG 9897: Espolla, font de la Verna del Castellar; 15.8.95; leg. Font; HGI 9067

Anthriscus caucalis Bieb. – Cantallops, a la rodalia del mas Bell-lloc (DG 99, 125 m) en marges de camins freqüentats pel bestiar. Espècie nitròfila que no s'havia trobat a la comarca, i que en general és rara a les comarques humides nord-orientals.

DG 9593: Cantallops, prop del mas Bell-lloc; 21.03.95; leg. Vilar i Font; HGI 8513

Altres localitats de les comarques gironines són:

DG 93: Santa Cristina d'Aro, 300 m; 07.05.92; leg. Maynès i Mallol; HGI 5821

DG 73: Brunyola, 200 m; 08.05.94; leg. Vilar; HGI 6993

DG 74: Brunyola, 150 m; 29.05.87; leg. Vilar; HGI 8143

Montia fontana L. subsp. **chondrosperma** (Fenzl) Walters – Petit higròfit que es troba a Sant Climent Sescebes, en basses temporals al Pla dels Torlits (DG 99, 150 m). A diferència de *M. fontana* L. ssp. *amporitana* Senn., que creix en regalims i reguerols d'aigües circulants, la ssp. *chondrosperma* es troba en indrets temporalment inundats, en comunitats del *Isoetion*.

DG 9692: Sant Climent Sescebes, al Pla del Torlits; 30.03.95; leg. Font i Vilar; HGI 8628

Stellaria media L. ssp. **pallida** (Dum.) Asch. et Gr. – Present a diverses localitats (Sant Climent Sescebes i Cantallops, DG 99, 140-160 m), en relleixos de blocs granítics sobre sòl esquelètic, on sol anar acompanyada d'un altre teròfit poc freqüent a les terres gironines, *Poa annua* L. ssp. *exilis* (Tommasini) Murb.

DG 9494: Cantallops, al mas Bell-lloc petit, 140 m; 27.01.95; leg. Vilar i Font; HGI 8251

DG 9394: Cantallops, a la Verneda, 165 m; 22.02.95; leg. Font; HGI 8302

DG 9893: Sant Climent Sescebes, a Vilartolí, 150 m; 27.01.95; leg. Vilar i Font; HGI 8252

Stellaria alsine Grimm. – Trobada a la Jonquera, a Requesens (DH 90), en comunitats fontinals de l'estatge muntà. Vayreda l'havia recollit a Maçanet de Cabrenys, a les Salines (DG 79), si bé no s'hi ha trobat recentment (BOU, 1984). Aquest tàxon no apareix al Catàleg de MALAGARRIGA (1976), i aquesta localitat suposa l'extrem oriental de distribució als Pirineus, juntament amb les indicades del vessant nord.

DH 9300: la Jonquera, a Requesens, 730 m; 27.08.95; leg. Font; HGI 9114

Rumex palustris Sm. – Aquest tàxon és present al tram final del curs del riu Fluvià i als Aiguamolls de l'Empordà, als municipis de Castelló d'Empúries i Sant Pere Pescador (DG 96, EG 06 i EG 07), d'on ja l'havia herboritzat A. Farràs (Herb. pers. BCC).

Probablement es tracta d'una espècie naturalitzada en tota o en part de la seva àrea de distribució ibèrica (LÓPEZ dins CASTROVIEJO 1990: 628), que ha estat trobada recentment en altres punts del Principat (PINO, 1995: 106). Creix en comunitats higronitròfiles de llera fluvial i terrenys temporalment inundats (*Bidention*).

DG 9968: Sant Mori, marges del Fluvià; 22.06.95; leg. Vilar i Font; HGI 9308

EG 0771: Sant Pere Pescador, a l'illa de Caramany; 15.06.95; leg. Watt; HGI 9309

EG 0775: Castelló d'Empúries, prop del Cortalet; 08.07.95; leg. Watt; HGI 8860

EG 17: Castelló d'Empúries, a la platja de la Rubina; 15.06.85 leg. A. Farràs; Herb. pers. A. Farràs (BCC)

Lysimachia nemorum L. - L'hem trobat a l'extrem més occidental de la regió empordanesa, prop del naixement de la Muga (DG 68, 750 m). Aquesta localitat se situa a l'extrem de la seva àrea de distribució als Pirineus (ORCA, 1985-87; mapa 83) i és continuació de les localitats de la Garrotxa (VIÑAS, 1993: 295)

DG 68: Albanyà, a l'Hostal de la Muga; 10.09.94; leg. Viñas, Vilar i Font; HGI 7428

Linaria commutata Bernh. ex Reichenb. – Planta de presència no confirmada a l'Alt Empordà per manca de testimonis d'herbaris dipositats a les col·leccions de Vayreda i Sennen de l'Institut Botànic (BOLÒS i VIGO, 1995: 439). Nosaltres l'hem trobat a l'Albera (DG 99, 140-180 m) en comunitats terofítiques subhúmedes, localitats que s'afegeixen a la indicada per FRANQUESA (1995: 534) al cap de Creus (Cadaqués, EG 28).

DG 9799: Sant Climent Sescebes, al rec de Grimaus 15.06.93; leg. Viñas, Vilar i Font; HGI 6348

9294: la Jonquera, a l'estany de Baix de Canadà; 27.07.94; leg. Font, Viñas i Vilar; HGI 6428

Blackstonia perfoliata (L.) Huds. ssp. ***imperfoliata*** (L. fil.) Franco et Rocha – L'hem trobat a Castelló d'Empúries, a la platja de la Rubina (Aiguamolls de l'Empordà, EG 08, 5 m) en sòls salabrosos. En aquesta mateixa localitat ja l'havia trobat A. Farràs (Herb. personal BCC). Tot i la presència d'aquest tàxon a diversos punts del litoral català (BOLÒS i VIGO, 1995: 115), al territori ruscínic només havia estat indicada per COMPANYYÓ (1864: 463) de Banyuls, si bé GAUTIER (1898) l'exclou del seu Catàleg i BAUDIÈRE i CAUWET (1964) tampoc no la van retrobar.

EG 1178: Castelló d'Empúries, a la Rubina; 15.07.94; leg. Watt; HGI 8254

EG 17: Castelló d'Empúries, a la platja de la Rubina; 15.06.85 leg. A. Farràs; Herb. pers. A. Farràs (BCC)

Stachys maritima Gouan - Pals, a la platja (EG 14, 2 m). Espècie sabulícola indicada d'Empúries per VAYREDA (1902: 570) si bé no n'existeixen plecs d'herbari (BOLÒS i VIGO, 1995: 281). La presència d'aquesta espècie a la platja de Pals s'afegeix a una llista ja prou interessant de plantes de sorralis litorals, i confirma la necessitat de l'aplicació de mesures de protecció urgents.

EG 1649: Pals, a la reduna de la platja; 01.09.87; leg. Viñas, Terés i Domínguez; HGI 3687

Anthemis maritima L. - Sant Pere Pescador, a la platja de les Dunes (EG 06, 3 m). Tàxon no inclòs a la Flora de Catalunya (CADEVALL, 1913-1936), de la qual no coneixem cap indicació posterior, tot i que apareix a les comunitats psamòfiles litorals del Rosselló.

EG 0968: Sant Pere Pescador, a la platja de les Dunes; 16.11.95; leg. Gestí; HGI 2354

DH 94: Salses, a l'estany de Leucata; 24.06.88, leg; X. Viñas; HGI 255

AGRAÏMENTS

Volem agrair l'ajuda rebuda per Antoni Sánchez i Josep Maria Ninot en la consulta dels plecs herboritzats per Antoni Farràs als Aiguamolls de l'Empordà, dipositats a l'herbari de la Unitat de Biologia Vegetal de la Universitat de Barcelona (BCC).

Un dels autors, J.G., gaudeix d'una beca del Comissionat per a Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya FI/FIATP 96.

Bibliografia

- BAUDIÈRE, A. i CAUWET, A.M. 1964. Recherches critiques sur l'oeuvre de Campanyó relative à la Flore des Pyrénées Orientales. *Soc. Agr. Scient. et Litt. des Pyr. Or.*, 79(4): 29-169. Perpinyà.
- BAUDIÈRE, A. i CAUWET, A.M. 1968. Sur quelques plantes inédites, rares ou critiques de la flore des Pyrénées-Orientales et des Corbières Audoises. *Nat. Monspel.*, 19 (sér. Bot.): 179-200.
- BLANCHÉ, C., MOLERO, J. i ROVIRA, A. 1984. Noves dades per a la flora vascular de l'Alt Empordà. *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 51(sec. Bot., 5): 117-121. Barcelona.
- BOLOS, O. de i J. VIGO. 1984-1995. *Flora dels Països Catalans*. vol. I-III. Ed. Barcino. Barcelona.
- BOLÒS, O. De, VIGO, J., MASALLES, R.M. i NINOT, J.M. 1993. *Flora Manual dels Països Catalans* (2a. ed.). Ed. Pòrtic. Barcelona.
- BOU, J. 1984. *Flora i paisatge vegetal de la regió muntanyenca de l'Alt Empordà (massís de les Salines)*. Tesi de Llicenciatura. Univ. de Barcelona.
- CADEVALL, J. (i col.). 1913-1937. *Flora de Catalunya*. Vol. II i III Inst. Est. Cat. Barcelona.
- CARRERAS, J. 1984. *Ophioglossum azoricum* C. Presl. a Catalunya. *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 51:178. Barcelona.
- CASIROVIEJO, S. *et al.* 1990. Flora Ibérica. vol. II. Real Jard. Bot. Madrid (CSIC). Madrid.
- COMPANYO, L. 1864. *Histoire naturelle du département du Pyrénées-Orientales*. 2 vol. Alzine Ed. Perpinyà
- FONT, J., VILAR, L., VIÑAS X., i SORIANO, I. 1994. *Isoetes velata* A. Br. i *I. setacea* Lam. a l'Alt Empordà. Dins Notes breus (flora). *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 62: 109. Barcelona.
- FONT, J., VILAR, L. i VIÑAS X. 1996. Noves aportacions al catàleg florístic de l'Alt Empordà. *Fol. Bot. Misc.*, 10. Barcelona.
- FRANQUESA, T. 1995. *Flora i paisatge vegetal de la península del cap de Creus*. Arx. Secc. Ciències, CIX. Inst. Est. Cat. Barcelona.
- GAUTIER, P. 1898. *Catalogue raisonné de la Flore des Pyrénées-Orientales*. P. Klincksieck. 550 pp. París.
- LÓPEZ GONZÁLEZ, G. 1982. Distribución de *Ophioglossum azoricum* C. Presl. *Anales Jard. Bot. Madrid.*, 38(2): 524-525. Madrid.
- MALAGARRIGA, R. 1976. Catálogo de las plantas superiores del Alt Empordà. *Acta Phytotax. Barcin.*, 18. 146 pp. Barcelona.
- MALAGARRIGA, R. 1978. *Nomenclátor de las plantas del Alt Empordà*. Lab. Botànica Senner (La Salle Bonanova). Barcelona.
- ORCA. 1985-87. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans*. vol. I. Inst. Est. Cat. Barcelona.
- ORCA. 1991. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans*. vol. II. Compilació a cura de O. de Bolòs i A.M. Romo. Inst. Est. Cat. Barcelona.
- ORCA. 1994. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans*. vol. IV. Compilació a cura de O. de Bolòs, X. Font i X. Pons. Inst. Est. Cat. Barcelona.
- PINO, J. 1995. Una nova localitat de *Rumex palustris* Sm. a Catalunya. Dins Notes breus (flora). *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 63: 106-107. Barcelona.
- VAYREDA, E. 1902. Plantas de Cataluña. *An. Soc. Esp. Hist. Nat.*, 30: 493-582. Madrid.
- VILAR, L., VIÑAS, X. i FONT, J. 1994. *Elatine brochonii* Clavaud als Països Catalans. Dins Notes breus (flora). Dins Notes breus (flora) *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 62: 109. Barcelona.
- VIÑAS, X. 1993. *Flora i vegetació de l'Alta Garrotxa*. Tesi doctoral. Univ de Girona.